

КОНВЕРГЕНЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ

У статті визначено напрями конвергенції процесів іноземного інвестування в країнах ЄС та Україні. Визначено чинники, які впливають на приплив прямих іноземних інвестицій до цих країн. Запропоновано напрями щодо залучення іноземного капіталу в Україну.

Ключові слова: конвергенція, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, Європейський Союз (далі – ЄС), галузі економіки, державна політика.

В статье определены направления конвергенции процессов иностранного инвестирования в странах ЕС и Украине. Определены факторы, влияющие на приток прямых иностранных инвестиций в эти страны. Предложены направления по привлечению иностранного капитала в Украину.

Ключевые слова: конвергенция, прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, Европейский Союз (далее – ЕС), отрасли экономики, государственная политика.

The article defines the direction of the convergence process of foreign investment in the EU and Ukraine. Factors that affect FDI inflows to these countries. Directions to attract foreign capital in Ukraine.

Key words: convergence, FDI, investment climate, the European Union (hereinafter – EU), economics, public policy.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відіграють найбільш значущу роль у розвитку різних сфер економіки. Інвестиційний процес не є статичним і перебуває в постійній динаміці як на зовнішньому (глобалізаційному), так і на внутрішньому (трансформаційному) рівнях. Складність регулювання інвестиційної діяльності полягає в тому, що вона охоплює різнобічні сфери економічного життя. Крім того, інвестиційні зв'язки мають бути оптимізовані як усередині інвестсистеми, так і з навколишнім глобальним середовищем.

Ефективним інструментом досягнення Україною стратегічних цілей є залучення досвіду у сфері іноземного інвестування країн-членів ЄС. Залучення досвіду країн ЄС в інвестиційній сфері є одним із головних чинників стабілізації та економічного розвитку України, а також можливістю наблизитися ще на один крок до європейської інтеграції.

Незважаючи на те, що Україна нагально потребує іноземних інвестицій, для них існують серйозні перешкоди, включаючи нестабільне та непередбачуване законодавство, відсутність

незалежної судової влади (зловживання судів), корпоративне рейдерство, переслідування з боку податкових органів, недоліки в імплементації законів, затримки і непрозорість у поверненні ПДВ, корупція та низький рівень захисту прав власності.

Обидві сторони погоджуються з тим, що необхідно докласти більше зусиль для покращення ситуації, і тому вирішили створити Діалог з питань бізнес клімату.

Для того, щоб правильно представляти становище ЄС у процесах конвергенції іноземного інвестування на сучасному етапі, слід розглянути динаміку руху вхідних і вихідних потоків прямих іноземних інвестицій інтеграційного об'єднання та України за останні роки.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України з країн ЄС станом на 31 грудня 2012 р. склав 42,97 млрд дол., що становить 78,9 % загального обсягу інвестицій в Україну. Про це повідомляє Державна служба статистики України (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяг прямих інвестицій в економіку України з країн ЄС [1]

	На 31 грудня 2010 р		На 31 грудня 2011 р		На 31 грудня 2012 р	
	млн дол.,	%	млн дол.,	%	млн дол.,	%
Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України з країн ЄС	35353	78,9	40330	80,1	42970	78,9
Кіпр	10044,9	28,4	12645,5	31,4	17275,1	40,2
Німеччина	7083,0	20,0	7386,4	18,3	6317,0	14,7

Закінчення табл. 1

Нідерланди	4683,3	13,2	4822,8	12,0	5168,6	12,0
Австрія	2731,4	7,7	3423,1	8,5	3401,4	7,9
Великобританія	2287,1	6,5	2508,2	6,2	2556,5	5,9
Франція	2368,1	6,7	2230,7	5,5	1765,3	4,1

На 1 січня 2012 р. цей показник становив 40,33 млрд дол. і 80,1 % від загального обсягу інвестицій в Україну. Таким чином, обсяг інвестицій у 2012 р. склав 2,64 млрд дол., що в 1,5 рази менше ніж у 2011 р. (у 2011 р. – 4,05 млрд дол.).

Головними країнами-інвесторами, на які припадає майже 85,0% загального обсягу інвестицій з ЄС, є Кіпр – 17275,1 млн дол. (40,2 % загального обсягу інвестицій з країн ЄС), Німеччина – 6317,0 млн дол. (14,7 %), Нідерланди – 5168,6 млн дол. (12,0 %), Австрія – 3401,4 млн дол.

(7,9 %), Великобританія – 2556,5 млн дол. (5,9 %) і Франція – 1765,3 млн дол. (4,1 %).

Значні обсяги прямих інвестицій з країн ЄС зосереджені на підприємствах промисловості (33,9 %). У фінансових установах акумульовано 29,6 % прямих інвестицій, в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, – 16,1 % і в підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 10,1 % (табл. 2).

Таблиця 2

Прямі інвестиції з країн ЄС (за напрямками вкладення) [1]

	Підприємства промисловості	Фінансові установи	Організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям	Підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку
Із країн ЄС, %	33,9	29,6	16,1	10,1
Кіпру млн дол., %	4889,9 28,3	4508,0 26,1	4478,0 25,9	–
Німеччини млн дол., %	5381,2 85,2	–	–	–
Нідерландів млн дол., %	1960,2 37,9	–	–	–
Австрії млн дол., %	–	2487,8 73,1	–	–
Франції млн дол., %	–	1231,4 69,8	–	–
Великобританії млн дол., %	373,6 14,6	340,0 13,3	745,4 29,2	580,4 22,7

Так, інвесторами з Кіпру в підприємства промисловості інвестовано 4889,9 млн дол. (28,3 % загального обсягу інвестицій із країни), у фінансові установи – 4508,0 млн дол. (26,1 %), в організації, що здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, – 4478,0 млн дол. (25,9 %).

Із Німеччини та Нідерландів на підприємства промисловості надійшло 5381,2 млн дол. (85,2 %) та 1960,2 млн дол. (37,9 %) відповідно.

Інвесторами з Австрії та Франції найбільше інвестицій внесено до фінансових установ – 2487,8 млн дол. (73,1 %) та 1231,4 млн дол. (69,8 %) відповідно.

Із Великобританії в організації, які здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, інвестовано 745,4 млн дол. (29,2 %), підприємства

торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 580,4 млн дол. (22,7 %), підприємства промисловості – 373,6 млн дол. (14,6 %), а також у фінансові установи – 340,0 млн дол. (13,3 %).

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіку країн ЄС на 31 грудня 2012 становив 6046,0 млн дол., або 93,3 % загального обсягу інвестицій з України (на 1 січня 2012 р. – 6518,3 млн дол., 94,5 %).

Найбільші обсяги інвестицій на 31 грудня 2012 направлено на Кіпр – 5810,5 млн дол. (96,1 % загального обсягу інвестицій у країни ЄС). Друге і третє місця за обсягами інвестицій посідають Латвія та Польща, в економіку яких з України надійшло відповідно 95,5 млн дол. і 54,2 млн дол. (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяг прямих інвестицій з України в економіку країн ЄС

	На 31 грудня 2010 р		На 31 грудня 2011 р		На 31 грудня 2012 р	
	млн дол.,	%	млн дол.,	%	млн дол.,	%
Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіку країн ЄС	6494,1	94,5	6518,3	94,5	6046,0	93,3
Кіпр	6342,5	97,7	6342,1	97,3	5810,5	96,1
Латвія	87,9	1,4	80,4	1,2	95,5	1,6
Польща	49,1	0,8	48,2	0,7	54,2	0,9

Переважна частина українських інвестицій із Кіпру здійснена резидентами, що здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, в Латвії – установами фінансової діяльності, у Польщі – підприємствами торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.

На сучасному етапі глобалізації рух капіталу виступає як провідна форма зовнішньоекономічних зв'язків, зокрема, сьогодні, спостерігається різке збільшення потоків прямих іноземних інвестицій. Будучи найбільшим у світі закордонним інвестором, ЄС розглядає прямі іноземні інвестиції як основний засіб, що сприяє розвитку, а також економічному та соціальному зростанню. Зокрема, активізація експорту капіталу ТНК призвела до істотного зростання ступеня інтеграції країн ЄС у світове господарство. Все більша частина виробничих потужностей західноєвропейських ТНК переноситься за межі регіону.

Експорт капіталу супроводжувався процесом ліквідації певної невідповідності між масштабами економічного потенціалу та розмірами прямих іноземних інвестицій західноєвропейських країн, чому в чималому ступені сприяла політика самих країн. Була вдосконалена система гарантування таких інвестицій. Державні гарантії приватних інвестицій доповнилися системою угод про захист

інвестицій, укладених з країнами, що розвиваються.

Крім того, швидкий технологічний прогрес, особливо у транспортній галузі та інформаційно-комунікаційних технологіях, усе частіше дозволяє фірмам реорганізувати виробничий процес, шляхом розміщення окремих об'єктів господарської діяльності в різних частинах світу відповідно до переваг, які вони пропонують. Таким чином, прямі іноземні інвестиції знаходяться в самому центрі міжнародного поділу виробничої діяльності.

Сьогодні в рамках ЄС обсяг накопичених ввезених прямих іноземних інвестицій як і раніше значною мірою зосереджений у країнах ЄС-15. Це забезпечує хороший доступ до світових ринків, можливості для зв'язку з потужною виробничою базою і висококваліфікованою робочою силою. У докризові роки, найбільш динамічно прямих іноземних інвестицій зверталися між ЄС-15 та новими членами інтеграційного об'єднання. Однак у зв'язку з тим, що багато з тих країн, хто недавно вступили в ЄС серйозно постраждали від кризи, ця тенденція різко змінилася в протилежну сторону.

Проаналізувавши досвід країн-членів ЄС у сфері конвергенції іноземних інвестицій, можливо розробити стратегічні напрями щодо конвергенції процесів іноземного інвестування України та ЄС (рис. 1).

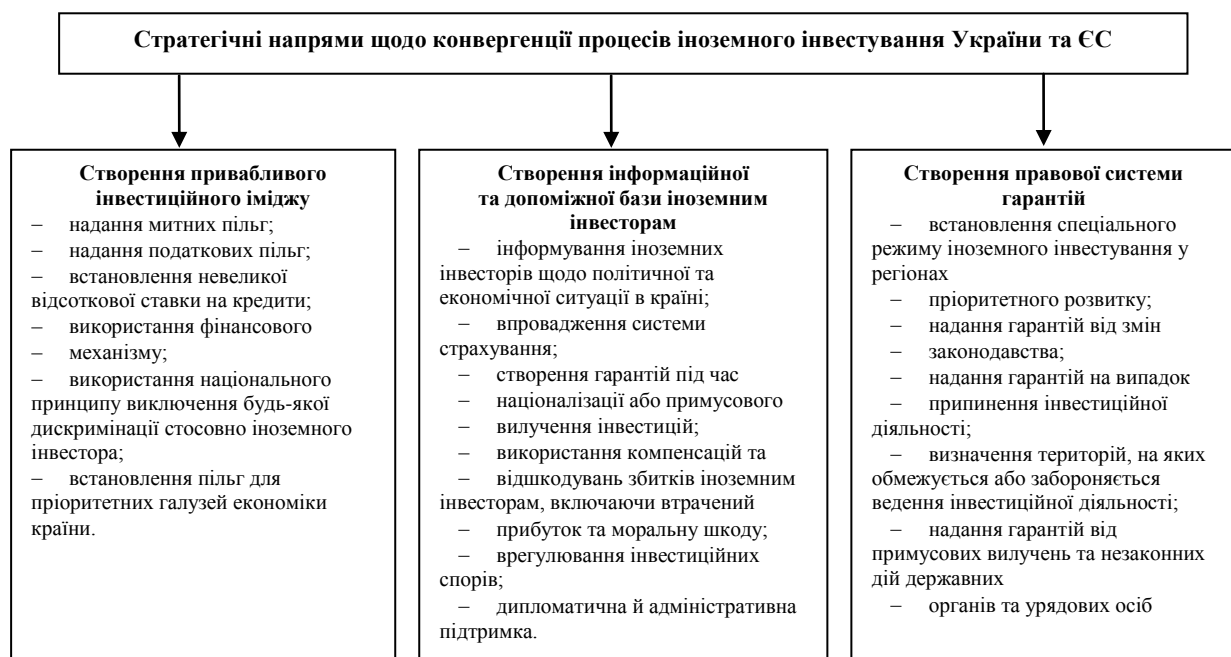

Рис. 1. Напрями конвергенції процесів іноземного інвестування України та ЄС

Розширення ЄС справляє позитивний вплив на потоки прямих іноземних інвестицій до країн-членів. Практика свідчить, що наближення до європейського співтовариства та розвиток економічної співпраці з ЄС історично сприяли інтернаціоналізації економіки держав і поглибленню їх спеціалізації в міжнародному поділі праці, а також нерідко – зростанню добробуту населення цих країн.

Безумовно, найвигіднішою формою співпраці, зокрема, з погляду залучення європейських інвестицій, є здобуття статусу країни-кандидата на членство в ЄС із подальшим вступом до блоку. Для того, щоб вступити до Європейського Союзу, нашій країні слід забезпечити повне розкриття потенціалу механізму збільшення припливу європейського капіталу в коротко- й середньо-

строковій перспективі, створити більш міцну законодавчу базу з ЄС та активніше залучатися до його інвестиційних інституцій. Використання

цих альтернатив дасть можливість Україні запропонувати себе Європі як надійного партнера та члена ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
2. Акутина А. С. Основные тенденции процессов международного инвестирования в ЕС и их влияние на экономический рост региона / А. С. Акутина // Экономическая наука и практика: материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Чита, февраль 2012 г.). – Чита : Изд-во Молодой ученый, 2012. – С. 42–44.
3. Foreign direct investment statistics // Eurostat Statistics Explained.
4. Strong decline in EU27 investment flows with the rest of the world in 2010/ Eurostat Newsrelease.
5. Foreign direct investment flows still influenced by the crisis // Eurostat.
6. 2011 European attractiveness survey.

Рецензенти: Палагнюк Ю. В., к.політ.н., доц.;
Лазарева О. В., к.е.н., доц.

© Шаповалова В. М., 2013

Дата надходження статті до редколегії 08.05.2013 р.

ШАПОВАЛОВА В. М. – к.е.н., доцент, Херсонський економічно-правовий інститут.
Коло наукових інтересів: взаємодія України та ЄС у інвестиційній галузі.